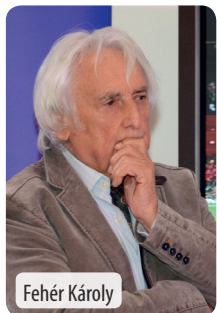

ÉLETPÁLYÁJA LOVASTÖRTÉNELMI DOKUMENTUM

Prof. Dr. Fehér Dezső gránit diplomás állatorvossal Fehér Károly beszélgetett

Pályafutásodat egyetemi oktatóként kezdted. Ma is sok szállal kötödsz az Állatorvostudományi Egyetemhez. Kérlek villantsuk fel ezeknek az éveknek fontosabb állomásait.

Díjtalan demonstrátor voltam az Anatómiai Tanszéken. A Sebészeti Klinikán tanársegéd, majd adjunktusként a sebészeti műtéttant oktattam. Emellett a szemészet, az általános kórtan és az állatgenetika tudományterületeken képeztem magam.

Fehér Károly

1980-ban az egyetemen dupla megtiszteltetés ért.

Valóban dupla, mert címzetes egyetemi tanár lettem és a kitüntető címre sokunk példaadó professzora Dr. Horn Artúr akadémikus terjesztett elő. Ma is megkülönböztetett figyelemmel, elismeréssel kísérem az új fejlődési pályára állt Alma Materem történéseit.

Az önálló egyetemi rang visszaszerzése, az új beruházások sora, az emelkedő színvonalú oktatási kultúra méltó világhírű intézményünk rangjához.

Egyetemi oktatói munkád után húsz évig, ismét felelősségteljes munkahelyed következik.

Húsz éven át az Országos Lótenyésztési és Lóversenyszervezési Igazgatóság szakfőállatorvosa voltam. Folytattam a lovakra specializálódott állatorvosi munkámat, közben egyre több igazgatási, szervezési tapasztalatot szereztem, építettem kapcsolataimat a lovasszakmával.

Az újabb, közel két évtizedre szóló megbízás: az újonnan alakult Magyar Lóverseny Közös Vállalat ügyvezető igazgatójává neveztek ki.

A gazdasági élet változásai, mintegy kikövetelték, hogy az 1950-ben alakult állami Magyar Lósport Vállalat helyébe egy új modell, a gazdasági társulások egyik előhírnöke, a közös vállalat lépjen.

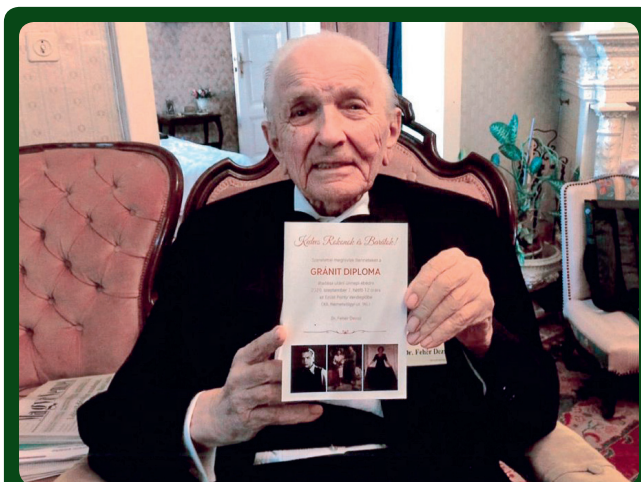
E szervezetünkben a tenyésztő gazdaságok és a futtató vállalat együtt szervezte a versenylótenyésztést és a lóversenyzést. A közös vállalatunknak hat mezőgazdasági nagyüzem volt a tagja. Első a közönség. Ez nem jelszó, hanem az anyagi alapot is jelentő valóság volt.

Értékeink: csapatmunka, család, közösség, barátok, belső értékek. A közös vállalatunk célrendszere szerint: a munka mérhető, érzékelhető, számokban kifejezhető, személyekre szabott, a terv reálisan feszített.

Repülőstartot vettetek...

Nagyarányú hiánypótló renoválás, építkezés kezdődött. Kultúrállapotba hozott tribünök, műszaki fejlesztések, újjáépített vendéglátó helyek, fogadást segítő totógépek, startautó, igényesedő környezeti kultúra, nyomukban visszatérő közönség

*„Idő és hely kell az igazságok kifejtésére.
Az időn nem diadalmaskodhatunk,
s csendben kell bevárni mit hoz;
a helyére lépni ellenben hatalmunkban áll.”
Gróf Széchenyi István, Világ, 1831*

Prof. Dr. FEHÉR Dezső (Csorvás, 1922.)

Gránit diplomás állatorvos, c. egyetemi tanár, honi lovaséletünk, a lósport kiemelkedő személyisége.

Sokoldalú általános- és szakmai műveltségét, nyelvtudását (angol, német), kapcsolatteremtő képességét, igényességét, eleganciáját, az állatorvostudomány, a lovasport, a ló, a lovasversenyzés, a sportdiplomácia szolgálatába állította. Lokálpatrióta: mindmáig Csorvást (ahol díszpolgár), Békés megyét tekinti otthonának.

Kitűnően érettségizett a békéscsabai Evangélikus Gimnáziumban. Summa cum laude állatorvosi diplomáját a Magyar Királyi József Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetemen szerezte (1945).

A Magyar Agrártudományi Egyetem Állatorvostudományi Kar Sebészeti Klinikán, tanársegéd, adjunktus (1945-1951).

Címzetes egyetemi tanár (1980). Az állatorvostudomány kandidátusa (1988).

Az Országos Lótenyésztési és Lóversenyzési Igazgatóság szakállatorvosa (1951-1971).

A Magyar Lóverseny Közös Vállalat ügyvezető igazgatója (1971-1990).

A Magyar Lovassport Szövetség alelnöke (1983-1990).

Több rangos hazai és nemzetközi társadalmi szervezet vezetője, tagja.

14 szakkönyv és kereken 400 tudományos-ismeretterjesztő szakkikk szerzője.

Ünnepélyes pillanat: az ország legidősebb állatorvosa átveszi a Gránit Diplomát, Prof. Dr. Sótornyai Pétertől, az Állatorvostudományi Egyetem rektorától és Kövér Lászlótól, az Országgyűlés elnökétől

jelezte, hogy szervezett csapatmunkával valóban dinamikus indultunk. Aztán versenyünk színvonala folyamatosan javult. Egyre több nemzetközi rangú lovas és ló startolt nálunk. A generációváltás eredményeként ígéretes fiatal idomárok és lovasok kerültek a látómezőbe. Nemzetközi kapcsolataink gazdagodtak. Ahogy gróf Széchenyi István mondta: „... itt nem az a kérdés, hogy ki vesse-el a jó ’s hasznos Magot; hanem, hogy el legyen vetve.” Elvetettük!

A tenyésztőmunka, a lóállomány minőségének javítása alapkérdés. A már korábban megkezdett lóimport folytatódott.

A méneseink, a méneseket üzemeltető gazdaságok igazgatói, vállalatunk menedzsmentje határozottan, következetesen, érvekkel alátámasztva kelesztői voltak ennek a minőségjavító folyamatnak. Mindez azokban az időkben történt, amikor a világ telivér- és ügető tenyésztő munkájában hatalmas változások folytak.

Folytatva elődeink munkáját, a szakértő tenyésztő kollégákkal jártuk Európa méneseit, lóárveréseit. Kis pénzzel, nagy elvárásokkal és kötött kézzel mentünk: „Vegyenek apamént, hasas kancákat és kancacsikókat, éves mént csak végső esetben” – szólt az utasítás.

A piac, a kereslet, kínálat nyilván meghatározta a lóimport sikerét is.

A kiváló lovak számunkra szinte megfizethetetlenek voltak (Newmarket). A nehezen áttekinthető, értékelhető magángazdák kancáinak csikói pedig nyilván kisebb genetikai értéket képviseltek. A kitűnő származású és kiváló versenyteljesítményre rendezhető ügető Talent Scout fedező mént még származási lap és fénykép alapján hozták Magyarországra.

Később újabb modern amerikai méntvonal egyedei játszottak fontos szerepet ügetőtenyésztésünk minőségi fejlesztésében. Az 1974 évi fedeztetési idényre Let Him Roll Mezőhegyes, Ozman Hannover Rádiháza, Talent Scout Somogyárd ügető kancáit fedezte. Sikerral!

A telivérimport szervezői a régi, hagyományosan sikeres kancacsaládokra alapozták feltáró-kutató munkájukat.

Erre jó példa a német import kancától, Billetől született Bilbao, vagy a magyar ősökre is vissza vezethető szovjet import Regény. Mindkettő derbyt nyert.

Volt kritika bőven...

Hát igen! ... Kritizálni könnyű, különösen felelősség nélkül. Hozzáértően importálni nehéz.

Az import lovak élén egy a lovaskörökben általánosan ismert kanca áll.

Hurry, Imperiál anyja. Meglehetősen heves viták után Rádoki József ménesvezető, honi lótenyésztésünk kiemelkedő személyisége Hurryt a magyar rögön nevelkedett Imivel párosította. 1960. február 14.-én Kisbér-Apátpusztán megszületik Imperiál.

Aki... ?

Aki szépnek nem mondható: darabos, csontos alkat, magasan kesely négy láb, éktelen nagy hóka, csókaszem. „Az ilyen tarka csikóból soha nem lesz jó ló” szöveg az ellésnél segédkezők véleménye. Igazuk lett. Imperiál nem jó ló, hanem – sokszorosan bizonyította, hogy – a világ egyik legjobb telivére. A huszadik század messze legeredményesebb magyar lova.

Aperianov Zakariásnak tetszett a csikó, s ez meghatározó volt a ló és idomára káprázatos pályafutásában. Vezetve lomha, szemlélődő, a boxban játékos. Amikor azonban a versenyben lovása felszólította, a hatalmas test megszépült, kinyílik, a hasa szinte a gyepet seprí – és ellenfelei megállnak mögötte.

Itthon a vas fizikumú Németh Ferenc, külföldön Gelics Mihály lovagolta sikerre.

Világklasszis telivérünk a lovasvilágban Nagykövet volt.

Utolérhetetlen versenykarriere, tenyésztéértéke mellett – amit, véleményem szerint a tenyésztésben nem használtak ki megfelelően – nemzetközi presztízszünk erősítésében is jelentős szerepet játszott. A magyar lótenyésztést és lósportot sok vonatkozásában ő hozta ismét a nemzetközii látómezőbe.

Maradjunk egy kicsit még a genetika kiszámíthatatlan világában. Rádoki ismét párosította Hurryt Imivel, ám a genetika – mint oly sokszor – ezúttal sem ismételte önmagát. A „szuperdomináns” gének ezúttal rejtve maradtak.

Imperiál e párosításból származó öccse Irha bátyjának nyomdokaiba sem ért. Ötéves korára jutott el csúcsra és Millenniumi díjat nyert. Ennyi. Viszont a tenyésztésben közepes minőségű kancáktól is jó ivadékokat hozott.

Mi kell a versenylovenyésztés és futtatás sikeréhez?

Német közmondás szerint három G szükséges. Geld, Geduld und Glück.

Aki nem tud németül?

Pénz, türelem és szerencse.

Versenyek előtt és a szünetekben szívesen láttál az irodáidban. Magam is találkoztam nálad Kellér Dezsővel, Kossuth díjasainkkal, Zelk Zoltánnal, Garas Dezsővel, G. Dénes Györggyel, Zsűtivel. Tippetért jöttök?

Tippet soha nem adtam. Az erkölcsi tartás, a versenyek tisztaságának őrzése volt a feladatom, ebben a nem könnyű vagányvilágban. Egy jó kávé melletti jóízű baráti beszélgetésekre találkoztam többször, szívesen veletek és másokkal.

Te sem kértél tőlem soha tippet!

Minek kértem volna. Tudtam az álláspontodat. Különböző tippek nélkül, a magam feje után is bementem az erdőbe...

Több kiadást megért tizennégy, köztük társszerzőkkel írt könyved van. Ezek az alkotások, szakmai értékük mellett egyben kortörténeti dokumentumok is.

... és tisztelges a lovas múltunk előtt.

Szerzőtársammal – Török Imrével, Dr. Ócsag Imrével és Ernst Józseffel – a tényeket, adatokat rögzítettük. Igyekeztünk tisztázni a lóversenyzés világában különösen fontos, néha ellentmondó történéseket. Nagy hangsúlyt helyeztünk a hiteles forrásmunkák kiválasztására. Elismert hipológus-szakértők, újságok irodalmi- és szakmai igényű munkáira támaszkodtunk. Széchenyi István örökbecsű munkássága előtt tisztelgettünk. Természetesen nem sorolhattunk fel mindent, legfeljebb főtárgyilag említhettük a legemlékezetesebbeket a lóversenyzés, a zöld gyepek négylábú kiválóságai, a tenyésztők, az idomárok, a lovasok közül. Igyekeztünk kiemelni, csokorba szedni lósportunk múltjának időtálló alkotásait, eseményeit.

Mintegy négyszáz szakmai- és ismeretterjesztő cikket írtál. Főként a Magyar Állatorvosok Lapjában megjelent cikkeim az állatorvos-praxisom tapasztalatairól, tudományos eredményekről, következtetésekről, javaslatokról szóltak.

Ismeretterjesztő írásaimhoz akkor ragadtam tollat, amikor valamilyen előremutató innovatív módszer megismeréséhez, befogadásához, elterjesztéséhez igyekeztem megnyerni, cselekvésre hívni az embereket.

Művészeti értékek gyűjtője, értője és adományozója vagy.

Úgy gondolom, hogy az értékvédelem és teremtés kötelezettségünk. Vállalatunk anyagi lehetőségei szerint igyekeztem a Széchenyi korában „billikomoknak” nevezett versenyek tiszte-

letdíjaival is értéket közvetíteni. Saját tulajdonú műértéktárgyaimból – többek között – az egyetememnek és szülőfalumnak adományoztam.

Részese, kezdeményezője vagyok a ga-

llopp pályán álló Kincsem szobor (Tóth Béla, 1971) és a szép emlékü tanítómesterem, a sebészprofesszor Dr. Kómár Gyula mellszobra elkészíttetésének (Domokos Béla, 2005) és szülővárosában, Aszódön történt felállításának.

Három alapítványod van. Hallhatnánk ezek céljairól?

Alapítványaim a csorvási Általános Iskola, az Orosházi Evangélikus Gimnázium diákjait, valamint Dr. Gouth Gy. Endre professzor emlékére, az Állatorvostudományi Egyetem sebészeti műtétet szigorló hallgatóit segíti; az ifjúság nevelését, az oktatását, a készségfejlesztést, a kultúrát, a viselkedéskultúrát, az ismeretterjesztést szolgálják. Ezek mellett célom a Csorváson köztisztelettel övezett nagyapám és szüleim emlékének ápolása.

Dezső Bátyám! Jó volt Veled ismét beszélgetni. Vigyázz magadra, őrizd sokáig szellemi frissességedet!

2022. június 15.-én 100 éves leszel. Kérlek ígérd meg, hogy én csinálhatom a jubileumi interjút.

Előjegyzési naptáram régóta nincs, de természetesen fejben tartom az interjú időpontját. Hasonló jókat kívánok én is neked.

Mint mindig, most is érdekes, hasznos, kellemes hangulatú volt Veled a baráti beszélgetésünk. Köszönöm!

Az életút előtti tisztelet, a ló iránti alázat és a barátság hozta össze a lovastársadalmat, a lovas- és a lósport két kiemelkedő személyiségét

Prof. Dr. Papócsi Lászlót és Prof. Dr. Fehér Dezsőt köszöntő társaságot Domonvölgyben 2014. június 11.-én.

Balról jobbra: Dallos Gyula, Prof. Dr. Fehér Károly, Dr. Mór Attila, Prof. Dr. Papócsi László, Lázár Vilmos, Prof. Dr. Fehér Dezső, Prof. Dr. Sótónyi Péter, Dallos Beáta

